

ANTALYA HALKEVİ DERGİSİ**Ulusal Ekonominin Değeri**

Millî tasarruf ve yerli malı haftası
münasebetile

Yazan : Cemal Gültekin

Bugünün değerini anlamak, Ulusal ekonomi ve artırım savaşının amaçlarını gözlerimizde canlandırmak için yaşadığımız çağdan çok da uzak olmıyan günün acılarını ve eksiklerini hatırlamamız kavuşulmuş ülkelerin sevinçlerini duymamız, zanaat âbidelerini gözlerimizin önüne getirmeklîğimiz gerektir.

Ulusal kurtuluş savaşını ekonomik alanda da perkiştirerek Türkiyeyi uzun yüz yıllar yarı sömürge gözü ile gören ve görmiye alışan bütün dünya uluslarına varlığını içten duyuran yüce ulusumuz için bugün örnek almıya değer geçmişin ancak birer yankısı olarak kalmıştır.

İpmtorluğun bilgi ve iyi görüşten çok uzak dış ekonomi siyasasının kötü hareketleri olarak Türk ülkesinin kapılarını yabancı ulusların açgözlüklerine, sonu gelmiyen isteklerine açan kapitilasyon zincirlerinin sızılarını uzun yüz yıllar omuzlarımızda ve dizlerimizde taşıdığımızı unutmamalıyız.

Bizi Gümrüklerimizi istediğimiz gibi onararak anayurdun ulusal zanaatlarını batının ileri tekniğine uydurmak ve uluslar arası ekonomik prensipleri kabul etmek yoksulluğu karşısında bırakan bu ağır imtiyazlar; çok geçme-

den ülkemizi yarı sömürge bölünüşüne uğratmıştı.

Verimli topraklarının yetiştirdiği bol ham maddelerle yabancı devletlere bir sömürge olmaktan başka bir şey olmıyan güzel yurdumuzda köylü batının büyük zanaatları için çalıştırılan bir ırgat; bilgisiz ve görgüsüz Osmanlı devleti ise Avrupanın ekonomik menfaatlarını yani çıkarlarının Türk toprakları üzerinde bir kurucusu olmuştur.

Bütün dünyanın dört bucağından ellerini kollarını salıya salıya giren yaban malları karşısında Türkün Ulusal zanaatları gün geçtikçe ortadan kalkmak, silinmek zorunda kalmış, açık kapılı Türk pazarları ise Avrupanın sömürge siyasasının binbir çeşit satış yeri halini almıştı.

Türk köylüsünün binbir güçlük için pe alınının terile yetiştirerek zanaatsızlık, endüstrisizlik yüzünden yok değerine dışa sattığımız ham maddelerimiz yaban malkelerine büründükten sonra ulusal zenginliğimizden birer parçasını eritmeksizin yurdumuzdan içeri giremezdi.

Ulusal ekonomi hayatının temel taşı olan bankacılığımız ise; Osmanlı imparatorluğunun bir türlü düzene koymadığı para işleri karşısında (Galata

bangerliği) (maliye sarraflığı) gibi tabii olmıyan haller içerisinde boğarak uzun yıllar rum, ermeni, yahudi ve tatlı su frenklerle ulusal duygulardan çok uzak yaban kurumlarının cemiyetlerinin ellerinde kalmıştı,

Osmanlı devletine verdikleri borç paraların bol gelirlerini inek sağar gibi çeken bu yabancı ellere; bir zaman geldi ki düşüncesizliğin son kertesine varılarak millet vergilerinin toplanması hizmeti bile verildi.

Kırım savaşının geçici zaferleriyle kendini unutan Osmanlı imparatorluğu yaban ulusların Türk ülkesi üzerindeki sömürge siyasalarına kuvvet veren, kolaylık gösteren bu borçlanma devresine girdikten sonradır ki milletimiz ekonomik tutsaklığın [esaretin] son kertesine gelmiş bulunuyordu.

Türk ulusu sarayın binbir eğlencesile hilâfet sevdasının hicaz yollarına döşettiği demir parçalarına akıp giden bu yabancı paralarını kara sapanının üzerinde iki büklüm olarak çoluk ve çocuğu ile birlikte ödemeye zorlanmıştı.

Bir yandan kapitilasyonların kudurmuş dalgaları, o bir yandan sarayın çılgınca harcadığı borç paraların ağırlıkları altında ezilen Türk ekonomisi için artık tek bir dayanç kalmamıştı.

Yüce Türk milleti İnönü ve Sakaryada yalnız siyasal istiklâlini değil uzun yüz yıllar uzak yaşamak zorunda kaldığı ekonomik istiklâlini de birlikte kazanmak için savaştı.

Türk ülkesi üzerine bir kara bulut gibi çökmüş olan sömürge siyasasına

son veren bu savaşların en büyük zevkini bu gün yurdumuzun dört yanında kurulmuş olan fabrikaların göklere yükselen dumanlarını seyrederken tadıyoruz. İsteyoruz ki Türkün ekonomik istiklâlini, ekonomik varlığını göklere duyurmaya çalışan bu bacaların sayısı, içimizde derin bir acı gözlerimizde hasretinin yaşları dolu olarak onu beklediğimiz günler kadar çok olsun.

Özet olarak diyebiliriz ki ulusal ekonomi ve artırma alanında büyük bir kalkınma vardır. Bu kalkınmanın hızı' gidişi ve yürüyüşü Türk ulusunu çağdaş devletlerin, çağdaş ulusların düzeyine ulaştıracak ve onları geçecektir. Buna hepimizin derin ve sarsılmaz bir inancı vardır.

Bu konu üzerinde Ebedi Şef Atatürkün yüce buyruklarını tekrarlamak kâfidir :

"Ekonomik kalkınma; Türkiyenin hür; müstakil daima daha kuvvetli ve daima daha refahlı Türkiye idealinin belkemiğidir.

Türkiye bu kalkınmada iki büyük kuvvet serisine dayanmaktadır: Toprağının iklimleri, zenginlikleri ve başlı başına bir servet kaynağı olan coğrafi vaziyeti.

Bir de; Türk milletinin silâh kadar makina da tutmaya yaraşan kudretli eli ve Millî olduğuna inandığı işlerde ve zamanlarda, tarihin akışını değiştirir celâdetle tecelli eden yüksek, sosyal benlik duygusu,,

İşte ekonomi hayatımız için bundan yüksek direktif, bundan yüksek önderlik ve yönderlik olamaz.

MAARİF VEKİLİMİZ ANTALYADA

Yazan : RIZA ERDEM

Kıymetli Maarif Vekilimiz Hasan Ali Yücel Antalyamız'da üç gün kaldı. Değerli vekilin Antalya'ya şeref verdiği bu üç gün Antalya için çok kazançlı oldu.

Ulu Millî Şeflerine sekiz senedir mütehassir bulunan Antalyalılar, teşrifleri günü değerli vekilin ağzından Büyük Cümhur Reislerinin Selâm ve sevgisini aldılar ve candan sevindiler ikinci gün Büyük İnönünün tarihî adını kıymetli bir müessesenin üstüne taç yaptılar. Bu müessese, (İsmet İnönü Kız Enstitüsü)dür. Geçen sene belediyece satın alınan ATATÜRK köşkünde bir akşam Kız san'at mektebi açılmıştı. Türk kızının ve kadınının hayat ve ev bilgisini hazırlayan ve tamamlayan bu mektep, muhitimizde okadar sempatik bir tesir ve alaka uyandırmıştı ki, bunu gören ve sezen sayın maarif vekilimiz bu derin ve candan alâkaya cevap olmak üzere enstitü halinde bir binanın Antalya'da yapılmasını tesvip buyurmuşlar ve hemen temelini atmak suretile de takdirlerini izhar eylemişlerdir.

Enstitünün temelini atılacağını işiden Antalyalılar, Vekilin teşriflerinin ikinci, perşembe günü Antalyanın en işlek ve merkezi bir caddesi olan Ali Çetinkaya caddesi üzerinde bir bayram sevinci ile toplanmışlardı. Sayın Vekil, geniş ve münevver bir halk kütlesinin içinde uğurlu elleri ile bu hayırlı ve nurlu ocağın temeline ilk harcı koydular. Takiben Valimiz ve

Antalyada bulunan mebuslarımız'da kendilerine uzatılan malalarla temele harç bıraktılar.

Temel atma merasiminden sonra Maarif Vekilimizin enstitüsü hakkında şu kıymetli sözlerini dinledik. Sayın Vekil; Antalya'da Kız enstitüsünün temelini attık. Hızını daima hakiki ihtiyaç ve haklı bir davadan alan bir çok müesseseler gibi temelini attığımız bu enstitü de kısa bir zaman içinde yükselmiş ve yurt kızlarına kapılarını açmış bulunacaktır. İçinde yaşadığımız asırda her medenî kadın okuyup yazma ve bu yoldan gelen her türlü bilgi ve hünelerle mücehhez bulunmakla beraber ailesinin yemeğini pişirmek ve elbiselerini de dikmeyi bilmek mevkiindedir. Bu sebeple bütün kızlarımızın hayata atılırken bu müesseseden kadınlığın icabettirdiği bütün bilgileri kafasında toplamış, ailesini saadete, refaha doğru götüren bir Türk kadını olarak yetişmeleri ve çıkmaları geyelerimizden birisidir. Antalya'lıları böyle bir müesseseye sahip olmaları itibariyle tebrik ederim.. Sözleriyle hitabelerini bitirmişler ve hareketle alkışlanmışlardır.

Temel atma merasiminde hazır bulunan Antalyanın Kıymetli meb'usu Rasih Kaplan, Antalyanın kavuştuğu bu yeni varlıktan ve sayın Vekilin bu teveccüh ve iltifatlarından mütehassis olarak kendisine teşekkür etmiş ve bilhassa enstitünün taşıdığı Büyük isim üzerinde durarak: Maarif Vekiline ve

hemşirelerine hitapla, Kıymetli Maarif Vekilimizin Antalya'da bulunduğu günlerde yapılan hayırlı işlerden birisinin daha temelini attık. Temel atılan bu enstitü aldığı büyük isimle, büyük Millî Şefimizin kıymetli-ve tarihî isimleri ile bir kat daha şeref bulmaktadır. Hepiniz bilirsiniz. Büyük Cümhur Reisimiz, bugün Dünyada mevcut Devlet şefleri ve Reisleri içinde aile İsmet ve faziletine en çok kıymet veren müstesna bir ahlâka, çocuk sevgisinin en yüksek tezahürlerini taşıyan pek müşfik bir kalbe sahip ve malik bir millet babasıdır. Türk erkeği ne kadar erse, kadını'da o kadar faziletli anadır. İşte bu müessese, adını aldığı aile sevgisi ile Dünyada Devlet adamları arasında temayüz eden aziz Millî Şefimizin hasletlerinden'de feyz alarak bize bu yurda, Türk yuvalarına hayırlı analar yetiştirecektir. Sayın vekilimiz böyle mukaddes bir ocağın temelini bizzat uğurlu elleri ile atmak lutuflarını esirgemedikleri için kendisi-

ne şükranımız sonsuzdur. Bu binanın inşaat tahsisatını hazırlamak lütfunda bulunan Valimiz Haşim İşcana şükranlarımızı sunarken Vilâyet meclisimizle birlikte binanın pek yakında bitmesi imkânının temin buyuracaklarına'da kaniiz. Hemşehrilerime ve bütün yurda hayırlı ve kutlu olsun cümleleri ile sözlerini bitirmişler ve şiddetle alkışlanmışlardır.

Merasimden sonra sayın vekilimiz Aksu nahiye merkezinde kurulan köy enstitüsünü ve eğitim kursunu şeref lendirmişlerdir. Vekilimizin, şuurlu çalışan bu irfan yuvasından da memnun ve mütehassis olduklarını kuvvetle ummaktayız. Değerli Vekilin, kıymetli Valimizin Vilâyetimize teşrifleri gününden beri geceli ve gündüzlü çalışmaları ile hazırladığı, şuurlu bir veche ve hareket verdiği Antalya şehri bayındırlık işlerinden takdir duyguları ile mütehassis olarak Antalyadan ayrıldıklarına da kani bulunmaktayız.

Antalya - Aksu Eğitim kursunda son gün

YAZAN

Antalya İktedrisat Müfettişi
TAHSİN ÖZDEMİR

Ebedî Şef Atatürk'ün Türk köylüsünü irfanen yükseltmek, onları okur yazar bir hale getirmek için daha pratik yollardan yürünmesi icabettiği irşadından alınan ilhamla kurulmuş ve beş senedenberi yurdumuzun muhtelif yerlerinde tatbik edilerek çok verimli bir netice alınmış olan [Köy Eğitimcileri kursu] teşkilâtı bu sene de vilâyetimizde tesis edilmiştir.

Cenup vilâyetleri için Antalyayı bu teşkilâta merkez yapmayı düşünen büyüklerimizde yerinde ve çok isabetli kararlar ile vilâyetimiz; Eğitimciler teşkilâtı tarihinin beşinci yılına katılmak şerefini 1940 senesi Nisanında kazanmıştır.

Nisanın son haftası içinde faaliyete başlayan Aksu Köy Eğitimcileri kursu [83] mevcutla çalışma devresine girmişti. Gerek nüfusunun azlığı ve gerek bütçe darlığı sebebiyle öğretmen göndermek imkânı olmayan köylerden alınan bu [83] Eğitimci namzedi, işe başlanan ilk haftadan itibaren Maarif vekilliğinin talimat ve müfredatına göre hazırlanmış muntazam ve metodik bir plânla ve büyüklerinin kıymetli Direktif ve irşatlarından hız almak suretile mesaisine devam eylemiştir.

Askerlik gibi mukaddes bir vazife çağrıldıklarından dolayı ayrılan [9] Eğitimcilerden başka [Antalya için ilk olan bu devre] 74 Eğitimci namzedi yetiştirmekle sona ermiştir.

Kursun devam ettiği [6] ay zarfında Eğitimciler nasıl çalışmışlardır, nasıl yetişmişlerdir? bundan bahsedecek değilim. Bu toplu hayat içinde, Eğitimciler için lüzumlu Kültür dersleriyle birlikte muhitin ve hadisatın istediği iş ve umumî hayat mesaisi çok samimî bir alâka ve istekle ceryan etmiş, bütün bir devrede kursumuzun her hareket ve faaliyetinde herkesin sezebileceği, görebileceği samimî bir hava hakim olmuştur ki o da [müşterek iş birliği, karşılıklı saygı ve sevgi].

Biz, bu samimî havayı [6] ay bol bol teneffüs ettik. Hiç bir Eğitimcilerden gerek iş ziraat, gerek diğer mesai ve faaliyet sahasında - en ufak olsun - bir yılgınlık ve saygısızlık görmedik. Eğitimcilerimizin kısa görülen bu devrede aldıkları ilham ve yaşatılan karşılıklı sevgi ve saygı onlar üzerinde öyle derin izler bırakmış ki kursumuzun dağılıp gününde bunu bütün samimiyeti ile gördük.

Kadir bilen ve kendi iyiliği için yapılan her fedakârlığı unutmak nankörlüğünde bulunmayan bu büyük ve asil milletin çalışkan ve enerjik çocukları, kursun son günü olan 19 Birinci teşrinde gerek Enstitü talebelerine, gerek Enstitü ve kurs talim heyetine unutulmaz ve heyecanlı bir gün yaşatmışlardır.

Bir tarafta aylarca beraber çalıştıkları ağabeylerini uğurlamak için sı-

ralanan Enstitünün kız ve erkek talebeleri, diğer tarafta da devletin böyle buhranlı günlerde ayırdığı para ile yaptırılan yeni elbise ve kasketlerini, yeni ayakkabılarını giyerek askerî bir nizama vaziyet alan [74] Eğitimci, içlerinden kopan saygı ile Müdür ve öğretmenlerini selâmladılar.

Enstitü Müdürü Talât Ersoy'un [Eğitimciler kurstaki düzenli ve disiplinli hayat ve mesailerinden memnuniyetini beyan ederek önlerinde kendilerini bekleyen vazifenin buradaki vazifelerinden daha mukaddes ve belki daha güç olduğuna, gittikleri köylerde de aynı hızla büyük vazifelerini benimsemelerine, Türk köylüsünün her sahadaki kalkınmasında kendilerinin önemli rollerine işaret eden hitabesi.

3 Eğitimcinin yeni vazifelerinde; bu mukaddes ve şen yuvadan aldıkları kuvvetli ilhamla büyüklerinin emir ve irşatlarına uyarak çalışacaklarını vaat ve teyit eden kısa ve fakat çok manalı ve övünücü sözlerle karşılandı.

Bu kısa ve çok manalı mukabelelerin sayısı çoğalıp gidecekti. Lâkin, samimî bir aile hayatı yaşıyan, birbirine iyice kaynaşan bu kütlenin yek-

diğerinden ayrılmasının verdiği teessürün göz yaşlarına inkılâbı buna mani oldu.

Veda için, Müdürüne, Şefine, Öğretmenine, arkadaş ve kardeşlerine koşan Eğitimcilerin hıçkırıkları, öğretmen, Eğitimci ve talebeden müteşekkil 150 kişiyi göz yaşlarına boğdu. [Öğretmenim, büyüklerim, kardeşlerim kusurumuz oldu ise af buyurun, haklarınızı helâl edin.] sadaları, hemşehrilerinden, ağabeylerinden, ayrılan Enstitü talebelerinin müşterek hıçkırıkları arasında kayboluyordu.

Bu hazin ve ulvî manzara, en katı yürekleri bile yumuşatacak kadar kuvvetli idi. Bu hal; Enstitü mensuplarının bir araya toplanmalarını ve biri birile samimî vedayı seyreden köylüleri dahi teessüre sevk etmiş ve ağlatmıştır.

[6] aylık bir devre içinde, bütün benlik düşünce ve ideallerini bir araya ve bir hedefe topluyarak yaşamış ve çalışmış olan, bugün millî inkılâbın ümitli birer yolcusu olarak hayata atılan Eğitimcilerin, bu son günü, sönmez ve canlı bir hatıra olarak kalbimizde daima yaşayacaktır.

Antalya - Aksu Eğitmen kursunda son gün

Y A Z A N

Antalya ilktedrisat Mfettiği
TAHSİN ÖZDEMİR

Ebedi Şef Atatürk'n Türk köylüsünü irfanen yükseltmek, onları okur yazar bir hale getirmek için daha pratik yollardan yürünmesi icabettiği irşadından alınan ilhamla kurulmuş ve beş senedenberi yurdumuzun muhtelif yerlerinde tatbik edilerek çok verimli bir netice alınmış olan [Köy Eğitmenleri kursu] teşkilatı bu sene de vilâyetimizde tesis edilmiştir.

Cenup vilâyetleri için Antalyayı bu teşkilata merkez yapmayı düşünen büyüklerimizde yerinde ve çok isabetli kararlarile vilâyetimiz; Eğitmen teşkilatı tarihinin beşinci yılına katılmak şerefini 1940 senesi Nisanında kazanmıştır.

Nisanın son haftası içinde faaliyete başlayan Aksu Köy Eğitmenleri kursu [83] mevcutla çalışma devresine girmişti. Gerek nüfusunun azlığı ve gerek bütçe darlığı sebebile ğretmen göndermek imkânı olmıyan köylerden alınan bu [83] Eğitmen namzedi, işe başlanan ilk haftadan itibaren Maarif vekilliğinin talimat ve müfredatına göre hazırlanmış muntazam ve metodik bir plânla ve büyüklerinin kıymetli Direktif ve irşatlarından hız almak suretile mesaisine devam eylemiştir.

Askerlik gibi mukaddes bir vazifeye ağrıldıklarından dolayı ayrılan [9] Eğitmenden başka [Antalya için ilk olan bu devre] 74 Eğitmen namzedi yetiştirmekle sona ermiştir.

Kursun devam ettiği [6] ay zarfında Eğitmenler nasıl çalışmışlardır, nasıl yetişmişlerdir? bundan bahsedecek değilim. Bu toplu hayat içinde, Eğitmenler için lüzumlu Kültür dersleriyle birlikte muhitin ve hadisatın istediği iş ve umumî hayat mesaisi çok samimî bir alâka ve istekle ceryan etmiş, bütün bir devrede kursumuzun her hareket ve faaliyetinde herkesin sezebileceği, görebileceği samimî bir hava hakim olmuştur ki o da [müşterek iş birliği, karşlıklı saygı ve sevgi].

Biz, bu samimî havayı [6] ay bol bol teneffüs ettik. Hiç bir Eğitmenden gerek iş ziraat, gerek diğer mesai ve faaliyet sahasında - en ufak olsun - bir yıldınlık ve saygısızlık görmedik. Eğitmenlerimizin kısa görülen bu devrede aldıkları ilham ve yaşatılan karşlıklı sevgi ve saygı onlar üzerinde öyle derin izler bırakmış ki kursumuzun dağılış gününde bunu bütün samimiyeti ile gördük.

Kadir bilen ve kendi iyiliği için yapılan her fedakârlığı unutmak nankrlğnde bulunmayan bu büyük ve asil milletin alışkan ve enerjik çocukları, kursun son günü olan 19 Birinci teşrinde gerek Enstitü talebelerine, gerek Enstitü ve kurs talim heyetine unutulmaz ve heyecanlı bir gün yaşatmışlardır.

Bir tarafta aylarca beraber çalıştıkları ağabeylerini uğurlamak için sı-

Halkevi ve Güzel San'atlar

Resim Sergisi Münasebetile

[Yüksek bir insan cemiyeti olan Türk mil-
letin tarihî vasfıda güzel san'atları sevmek
ve onda yükselmektir]

K. ATATÜRK

HALKEVİ: Türk yurdunun saf ruhlu geçliğini, dünün ıztırap çizgilerini temiz alınlarında sempati ile taşıyan ihtiyarlarını, her devirde, her çağda kahraman yaradılışlı bu toprağın çocuklarını bir çatı altında toplayan, köylüsünü şehirlie, şehirlisini köylüye yaklaştıran; ilim ve san'atın meşalesile onların kafasını besleyen, 6 hüzmehin izlerle yarının yolunu gösteren bir yuva!. Bu yurdun suyuile, havasıyle, güzelliğile kendisinin oluşunu ve kendisinin bu toprağın sahibi bulunuşunu bildiren bu kudsi çatı altında ruhlar asilleşir, ıztıraplar neş'e bulur, hastalar dirilir, menfiler müsbete çevrilir, bin vücut bir vücut ve bir kafa olur.

İŞTE: Dünün dağınık, maceracı, safahatçı, iskolastik terbiye ruhlu, bulanık kafalı varlıklarını bugün bir düğümde boğup birleştiren yer!.. Bu düğüm bulanığı süzen, karanlığı aydınlatan, körü gördüren yer. Vatan onun timsali o vatanın sembolü!..

Ben onun şumüllü varlığından değil, sadece bu sembolü süsliyen güzel san'atlardan bahsedeceğim.

SAN'AT: Sesile, rengile, şeklile insan ruhuna asalet veren mevhibe: O, aşkın saf heyecanlarını, güzel yurdun zenginliklerini, fertlerin kahramanlıklarını, vatan sevgisini sese, renge ve şekle çevirir. San'atın ebedî yaratıcısı ve hamisi olan SAN'ATKÂR da paletinin

üzerinde kaynaştırdığı renkleri tüvaline serperken, çekici ve kalemile mermerleri yontarken. taş parçalarını işlerken; parmaklarının altında ilâhî nağmeleri bes-telerken iç âlemimizde yaşayan temiz duygularımıza CAN verir, ŞEKİL verir, RUH verir, onları dile getirir. San'at-kâr elile içden dışa çıkan bu kudret dışımızdan içimize girerken de bizi maddiyattan maneviyata götürür, pür duyguları mistik bir yolla biraz allaha yaklaştırır, insanla allah arasında bir mahluk haline kor!.

Bir TERBİYEde gözetilen ana prensipler nedir?. Ortaya atılan nazariyeler ne içindir?. Pestalozzi ne diyor? Froebel ne gösteriyor? Tolstoî neyi hazırlıyor? Decroly neyi düşünüyor? hep maddî bir vücuda faziletlerin en iyisini aşlamayı değil mi?...

Bunlar ilhamlarını Bethoven senfonilerinden, Wagnerin Operalarından, Bach mistik duygulu parçalarından, Chopin, Schubert mariz parmaklarından çıkan seslerden;

Rembrandt temiz portrelerinden, Raphael in ilâhî sembollerinden, Raubens in peyjajlarından, Leonard de Vinci nin "Mona Lisa," sından, Claude Mone nin empresiyonizmin den, Michel - Ange in [Musa] sından ve Worringer in Gotik mimarisinin sivriyen hatlarından, Modern mimarinin düz satırlar içerisine gömülen ziya oyunlarından almıyorlarmı?.. Resim

Tezyini san'atlar, Müzik, Heykel, Mimari bunların birer telkin veya ifade kudretleri değil mi?...

Bütün bu sayılan san'atlar bizde ilk duygularını ve en geniş muhitini, en doğru düşünüşünü Halkevlerinde bulacaktır. Memleketin en hücre köşelerine sokulan bu evler, orada, insanları, tabiati, bütün saflığıyla, samimiyetile lekesiz temiz sevgisile bulacaktır. Ancak buralarda beliren zekâlar, kudretli ellerde işlenen kapasiteler daha yüksek münferit müesseselerde dehalarını bulacaktır. İşte o zaman biz de, bizim olan güzel san'atlar doğacak ve biz garbın san'atını taklit değil kendi öz ruhumuzu bulacağız!...

HALKEVİ: Halkın evi, san'atın hakikî hâmisi olduğu gün bizim muhayyilemizi süsleyen yarının en kısa bir zamanda doğduğu gün olacaktır. İşte bu ümit bugün bizi besleyen ilk ve son ümittir. Ebedî dahî ATATÜRK dememiş mi idi "Yüksek bir insan cemiyeti olan Türk millet inintarihî vasfı da güzel san'atları sevmek ve onda yükselmektir., Bugün bütün varlıklar bu cümlenin peşinde koşmakta, hiç şüphesiz ZAMAN, bu yorulmayan iradenin altında ezilmekte, yaklaşmakta ve bizim olmaktadır.

Güneşli bir günün içe ferahlık verici aydınlığında Halkevinin kapısından giriyoruz. Biriken insanlar birbirinin yüzüne bir yeniliği görmek sevincile bakıyor. Antalyalılar yıllarca görmediği bir hareket, daha doğrusu bir san'at hamlesi karşısında kendinde mukavemet göremiyerek buraya sürüklenmiş; susuz

geçen uzun bir yolculuktan sonra pınara varılmış gibi bir gönül serinliğiyle geleriye giriyorlar!.. Adım adım ilerlerken takdirle parıldayan gözler renklerin bol bol akışıyle ruhları kandırıyor.

M. ERTUĞRUL AĞVA: "İlkbahar, sahil, fırtına, tipide baskın, harabeler, Konyada cami, mermerlik kotra tablolarile klasik stilin en güzel örneklerini seyrettiriyor. "Harabeler,, de akşamın mahmurluğunu harabelerin öksüzlüğünü; "Mermerlik,, te sakin sahilde ruhumuzun da dinlendiğini duyuyoruz!.. Dekora gömülen renklerin ifadesi çok güzel!..

SEDAT: İsmet İnönü, sahilde kayalık, Venedikten bir sokak, cami kapusu, İzmir - Kemer parçalarında bitiz bir minyatürcü hassalığıle renkleri en ince ve en temiz bir şekilde kullanmış, bu stilin olgun bir san'atkârı olduğunu görüyoruz. "İnönündeki canlılık,, "Venedikte bir sokak,, taki renk bolluğu san'at kudretinin iyi birer ifadesi. Gönül bu eserlerin de diğerleri gibi katalogda No. adlarla yer almış olmasını isterdi.

İKBAL ARGUN: Meyveleri ve inekleriile; CEVDET DOĞAN: karpuz ve İsmet İnönüsü ile fırçaya hâkim oluşlarını gösteriyor.

DAVUT AKİDİL: En bol eserlerine rastladığımız bu san'atkâr "İstanbul Füzüzağa, Kasımpaşadan Fatihe bakiş, Balıklar, Beyazıt meydanı, Küpe çiçeği, Bulvar, Erenkuş, Liman, Fener eserleriyle cidden iyi bir kıymet olarak görüyoruz. Bilhassa No. 34 Tefekkür ve No. 65 Liman tabloları bugünkü modern stilin en muvaffak eserleridir. Sulu bo-

yadaki müteaddit parçaları ve yağlı boyadaki bu iki eserle bize çok iyi bir istikbal vaad etmektedir. Sergide en çok nazarı dikkati celeden bu yenilikler olmuştur. Peyzajlarda görüş ve renklerin sıcaklığı iyi bir ekolün san'atkârı olduğunu isbat etmektedir.

FOTO FENNİ: nin eserleri de cidden güzel. Şelâle ve harabe fotoğrafları düz bir satıh halinde tek cepheli değil, suları ve kayaları mücessemliğile her cepheden görür gibi oluyoruz.

180 e yakın sulu boya, yağlı boya ve fotoğraf tablolarile bize kıymetli örnekler veren san'atkârları en derin bir sevgi ile takdir ve tebrik ederken bu hamlelerinin durmamasını diler; Antalya halkının güzel san'atlara olan içli alâkasını düşünerek bu sergiyi meydana getiren, memlekette san'at zevkini, kıymetini ve kültürünü yaratmak isteyen HALKEVİMİZE de teşekkürü haklı bir borç biliriz.

Gönül ister ki burada seçilecek olan en kıymetli bir kaç eser satın alınsın ve halk mabedinin duvarlarında bu ilk hamlenin silinmez izleri olarak kalsın!

Safa Tangör

- Ş i r -

BACIM

Yüzün: önlüğünden almış rengini,
Sesin: Çeşmelerden bu, ahergini!...

Yürü ey! fistanı yırtmaçlı, Bacım;
Yürü ey! kar yüzlü, gür saçlı; Bacım!
Gönlüme alevler saldın da, yine:
Gözlerin; gözümde hep kaçtı, Bacım!

Üzülme, sakın hiç dağlıyım diye,
Değişmem; seni ben, bin şehirliye!..
Al; sana şu yazma, benden hediye:
Kalbimde gör, nasıl gül açtı, Bacım!.

Fethiye 937*

Şaban Tüzün

BİR KONUŞMA

Cumhuriyetin 17 inci yıl dönümü bayramında evimizde, Nafia Müdürü tarafından verilen konferanstan,

Cumhuriyetimizin kudret ve kuvvetinin timsali olan 17 ci yıldönümünü kutlulamak b htiyarlığında bulunduğumuz bu bayram günümüzde, Cumhuriyet rejiminin feyizli ışıkları altında memleket işlerimizin her safhasındaki terakki ve tekâmül hamleleri gibi büyük bir hızla ilerleyen ve inkişaf eden Nafia işlerimizi kısaca anlatacağım:

Menfur ve mütereddi bir idare olan imparatorluk devrinde medenî terakkinin esası ve temeli olan bayındırlık işlerine diğer memleket işlerinin her mevzuunda olduğu gibi ehemmiyet ve kıymet verilmemiş bu mühim dava büyük bir ihmale terk edilmiştir.

Devlet ve Milletlerin yükselmesinde en ön pilânda gelen Nafia işlerinin değerini idrak edemeyecek kadar gafil ve aciz bulunan o devrin selâhiyetli adamları kendi ferdî ihtiras ve arzularına bağlı bulunmakta idiler.

Aziz vatandaşlarım: Dünyanın en güzel memleketlerinden olan vatanımızda çalışmak ve halkımıza çalışma yolunu göstermek suret le her türlü medenî esbabı refalı temin ve tahakkuku mümkün iken vatanımız ve onun asil sahipleri olan halkımız kahredici müstebit bir idarenin tazyiki altında bu gün bütünü dünyanın takdir ettiği kabiliyetleri inkişaf edememişti.

Cihan harbi neticesi olarak utan-dırıcı ve şerefsiz bir sulh mnahedesini imzalamak ve kabul etmek vaziyete

tinde kalan Türklüğün asalet ve hay-siyetini lekelemekten çekinmeyen o devrin adamları zelil ve sefil teslimiyetleri karşısında kaynayan Türk kanı ve şahlanan Türk asaleti Millî kahra-manlarının gür sesi altında zulme, zil-lete ve esarete karşı isyan ederek kükreyen aslanlar gibi ve bir vahdeti milliye halinde toplanmış ve İstiklâl savaşına atılmışlardı

Tarihin cereyanı hepimizce malumdur. Vatan ve milleti şahsî ihtirasları uğrunda satmak isteyen şursuz ve zalim idare yıkıldı. Vatanımızın bir kısım topraklarını kirleten işgal orduları münhezim şekilde Türk İstiklâline kavuştu. Bir kudret ve ilham kaynağı olan ebedî şefimiz ve onun silâh arkadaşı Millî Şefimiz İstiklâli kurtaran kılınçlarını kınlarına koyduktan sonra Vatan ve Milleti medeniyetin en mütekâmil seviyesine ulaştırmak için yeni zaferler ve muvaffakiyetler temin ettiler. Bu zaferler içtimaî, iktisadî kültüre ve medeniyetin icap ettirdiği inkişâpların sür'atle tekâmül vaziyetinde tahakkuku idi, işte buular arasında yol inkilâbı medenî tekâmülün esas ve temeli olmuştur.

Bayındırlık işlerine büyük kıymet ve ehemmiyet veren muzaffer kumandanların bu yoldaki işaret ve direktiflerine koşan Cumhuriyet Nafiası durmadan yorulmadan aldığı kutsî vazife-yi yapmağa başlamıştır. Yolu olmayan bir memleket istiklâlini muhafaza ede-

mez Yolu olmayan bir memlekette iktisadî hareket olamaz. Yolu olmayan bir memlekette kültür yayılamaz netice itibarile yolsuz bir memleket medeniyete kavuşamaz muasır medeniyetlerin en üstün seviyesi lâik bir vasfına haiz olan Türk camiası yüselmeyi en büyük bir ideal olarak ele almıştır.

Yapıcı yaratıcı ve başarıcı kabiliyet Türkün asil kanında mevcuttur. Buna dayanarak çalışılmış ve 17 yıl zarfında asırlık işler ve eserler meydana getirilmiştir. İmparatorluk devrinden Cümhuriyet Türkiyesine kalan köhne ve harap miraslar arasında bayındırlık işleri pek fena bir halde idi.

DEMİRYOLLARIMIZ :

Daha millî kurtuluşun ilk günlerinden beri demir yolu siyasetine büyük ehemmiyeti veren ve bunun iş pilânının en başında bulunduran Millî Şefimiz 30 Ağustos 1930 da Sivas demiryolunun açılma törenindeki nutuklarında şöyle buyurmuşlardır.

Aklımızın ermeğe başladığı günden beri bu memleketin asları olarak Rumeli hududunu Anadolu hududuna bağlayan bir şimendiferin hasretile tutuştuğunu biliriz. İşte bu feyizli Cümhuriyet idaresi yakında 17 yıl gibi kısa bir zaman zarfında birçok nühim ve büyük işler meyanında hasretile tutuştuğumuz bu muazzam işi tam bir muvaffakiyetle başarmıştır. Lozan anlaşmasının imzalandığı gün devletin işlettiği hatlar Haydar paşa Ankara Arifiye Adapazarı Alayunt Kütahya Eskişehir, Konya demiryollarından ibaretti. Bunların uzunlukları 1200 Km. kadardı bugün memlekete Cümhuriyet idaremizin yalnız yeni inşa su-

retile hediye ettiği demiryollarının uzunlukları 3500 Km. ye yaklaşmıştır. Millî Hükümetin ilk işletmeğe başladığı demir yolu Anadolu hattıdır. Bu hat 20 Mart 1920 tarihinde devletçe işletilmeğe başladığına göre Millî demiryol politikamızın nihayet 19 senelik kısa bir mazisi vardır. Fakat bu kısa mazi Türk yurdunun eşsiz bir istikbal Türk ulusuna sonsuz bir İstiklâl bıraktı. Şimalden Cenuba Şarktan garba ilerleyen ve muhtelif istikametlerde ağlar halinde yapılan demiryollarımız vatanımızın varlığını ebedileştirmiştir.

ŞOSELER:

Şoseler demiryollarımızı tağdiye ve ikmal eden şose inşaatında Cümhuriyet hükümetimiz büyük ehemmiyet vermiştir. İktisadî ve Ticarî hareketin demiryollarına varabilmesi demiyol şebekesinin muhtelif istikametlerde kateden ve memleketimizin derinliklerine nüfuz eden şosaların her tarafta ikmalî icap ediyordu Cümhuriye rejimi bu mühim mevzua lâayik olduğu kıymeti vererek asri tekniğe uygun bir şekilde memleketin bütün şehir kasabaları ile İstasyon ve limanlarını iyi yollarla birleştirmek için malî imkânlar dahilinde mesaiye devam etmiştir. Osmanlı imparatorluğu idaresinde 19 uncu asırda angarye şekilde bazı değerli valilerin sırf ferdi teşebbüsleri sayesinde yapılan mevzi'î yol işleri ilk 1872 tarihinde nizam altına alınmak istenilmiş ve bu suretle bedenî mükellefiyet usulü ihdas edilmiştir.

Bu devrede memleket dahilindeki esas istikametlerin ilk çıkırlarının açıldığı görülmektedir. Bilâhare 1889 ta-

rihinde yol mükellefiyeti mükellefin arzusuna tabi olmak üzere bedeni ve nakdî olarak alınmağa başlanmış aynı zamanda esas yolların inşaları devlet bütçesinden temin edilmek üzere Türk umumiye ve Türk hususiye teşkilâtı yapılmıştır.

Osmanlı hükûmetinin her şeyde olduğu gibi yol işlerindeki ihmali de bu işte muvaffakiyet elde edilmesine mani olunmuş mütevali harplerin devlet bütçesindeki tahriplâr tesiri de buna inzimam etmiştir.

Cümhuriyet hükûmeti imparatorluk devrinden 13885 Km. şose ile 4450 Km. toprak yola tevarüs etmişti.

Yekûnu 18335 Km; trenden ibaret olan bu yolların mühim bir kısmını genişliklerinin az olması meyillerinin çok fazla münhani nısıf kuturlarının küçük olması yüzünden kabili istifade değildi. Aynı zamanda üzerindeki sanayi imaratin kısmı azamı ahşap ve kasislerden ibaret bulunması dolayisile otomobil nakliyatına büyük bir engel teşkil ediyordu. Bu şekilde bir yol şebekesi devralan Büyük Millet Meclisi hükûmeti memleketin yol ihtiyacını en yakın bir zamanda mümkün mertebe karşılamak üzere 1921 tarihinde tarik bedeli nakdisi kanunu çıkartmış ve bazı mühim yolların devlet bütçesinden temin edilecek tahsisatla inşaatları kabul ederek o zamanki dar bütçesinden mühim fedakârlıklar yapmıştır. Bilâhare yol mükellefiyeti kanunlarında bazı tadilat yapılmış yol işlerinde de daha muntazam ve programlı çalışma ve inkişaf temin etmek üzere 1929 tarihinde 1525 sayılı şose köprüler kanunu çıkarılmasına lüzum görülmüştür. Halen tatbik edilmekte olan

bu kanunla bu kanunun bazı maddelerini tadil eden 1882 sayılı kanunun verdiği neticeyi şu suretle hulâsa ediyorum:

1 — Türkiye dahilinde yeniden inşa ve tamir edilecek yollara ait bilcümle vezaifin tanzim ve idaresinin Nafia Vekâletine tevdiî suretile Vilâyetlerin sırf mahallî ihtiyaçlarını karşılamak üzere vukubulan teşebbüslerin daha umumî bir şekilde programlaşması.

2 — Vilâyetin cüz'î varidatı ile inşaları mümkün olmayan bazı askerî ve iktisadî esas istikametlerin millî şoseler namı altında Nafia Vekâletine tevdiî suretile temini.

3 — Yol işlerinde son teknik usullerden istifade edilmesi ve asri vesaitin geliş ve gidişine elverişli ve dayanıklı yol tipinin tatbiki.

4 — Yol işinin üç senelik programla tahakkuk ettirilmesi.

5 — Vilâyetleri yol varidatlarından ayrılan Nafia Vekâleti hissesi karşılık tutulmak şartile büyük köprülerin inşasının imkân altına alınması: Bu program dahilinde Nafia Vekâleti ve Vilâyet Nafiaları tarafından yapılmakta olan yolların umum uzunlukları 43565 Km. reye baliğ olduğu görülmektedir.

17 yıldan beri Cümhuriyet rejiminin feyizli ışıkları altında yürüyen Cümhuriyet Nafiası demiryol ve şose işlerinde yukarda arzettiğim eserleri başarmıştır.

Konuşmama son verirken memleketi mutlak bir huzur ve refah içinde yaşatarak bu günkü imar nimetlerini bize bahşeden Cümhuriyet hükûmetimize ve başbuğumuz Millî Şefe sonsuz saygı ve şükranlar.

T İ F O

Halkevi Köy Hekimi

Köylü kardeş Bu gün de seninle tifo hakkında konuşacağız.

Bu hastalık ta salgın kötü bir hastalıktır. Bir köye bir kasabaya girdimi? kolay kolay defolup gitmez. Çok bulaşıktır. Bazan bir evde ne kadar insan varsa sıra ile hepsine bulaşır. Haftalarca yatırır. Bazan da ölümüne sebep olur. Öldürmese bile bu hastalığa tutulan adam en aşağı iki ay işinden kaydından olur. Hastalığında çektiği sıkıntılar, yanındakilere çekirdiği üzüntüler de başka. böyle bir hastalığa yakalanmamak de ha iyi değilmi? Öyle ise evvelâ hastalığın nasıl bulaştığını öğrenelim.

Bu hastalığın mikrobu en ziyade tu hastalığa tutulmuş olanların idrarında ve pisliğinde bulunur. Meselâ bir tifo'nun idrarı veya pisliği akan bir çaya dökülse veyahut kirli çamaşırları bu çayda yıkansa ne kadar uzakta olursa olsun bu çayın suyunu içenlerin hepsi bu hastalığa tutulmak tehlikesile karşılaşır.

Yine meselâ hastanın altını temizleyen birisi ellerini iyice temizlemeden kuyudan su çekilen bakırı tutup onu kuyuya salarsa bütün kuyuyu kirletmiş olur. Ve o kuyudan su içenlerin hepsi hastalığa tutulabilir.

Bahçelerde yetiştirilen zerzevatlar çok defa abdeslane samrası ile samra-

lanır. İçine bir tifolunun pisliği karışmış bir abdeshanenin samrası ile samralanan marul, yeşil salata, domates, turp gibi bir sebze pişirilmeden çiğ olarak yenirse hastalık muhakkak gibidir. Tifolunun idrarı veya pisliği üstüne konan bir kara sinek oradan kalkar da ekmeğin veya herhangi bir yiyeceğin üstüne konarsa sineğin ayaklarına yapışıp gelen mikrop o yiyeceğe, oradan da barsaklarımıza geçer. Ve hastalığa tutulmamıza sebep olabilir. Hastanın çamaşırlarını yıkayan birisi o ellerile ekmek kasecek veya çanak çömlek yıkayacak olsa yine hastalığın bulaşmasına sebep olur. Onun için temizliğe çok dikkat etmek lâzımdır. Hale etrafta tifo olduğu işidildiği zamanlar yiyeceğe içiceğe çok dikkat etmelidir. Temizliğine kanaat etmediğin suyu içmemelisin. Çiğ zerzevat çiğ meyve yememelisin. Mecbur olup yiyecek olursan onları temiz ve bol su ile yıkamalısın. Evinde veya komşunda tifodan şüphe ettiğin bir hasta görünce hemen hükümet doktoruna haber vermelisin. Hasta senin evinde ise yanına kimseyi sokmamalısın İdrarını ve pisliğini alana atmamalısın. Bir çukur kazıp içine dökmeli ve üstüne kireç atmalısın. Çamaşırlarını yıkamadan evel kireçte bırakmalı yahut kaynattırmalısın.

Anlaşıyorki bu hastalık havadan

veya karşıdan karşıya geçmez. Mutlaka yiyecek ve içeceklerle geçer. Bunu bilip ona göre hareket etmelisin. Bu hastalığa tutulmamanın en kestirme çarelerinden birisi de aşılmandır.

Onun için bir yerde bir iki tifo baş gösterince hükümet o taraflardaki ahaliyi aşılar. Sen bunu kendin istemeli, ve aşılmandan kaçmamalısın. Suyunu içtiğin çayın veya kuyunun bulaşık olduğunu aklın keser ve içecek başka suyun da yoksa bu suyu kaynatır öyle içersin.

Hastalık nasıl Başlar

Tifo mikrobunu İnsanın karnına girip barsaklarında yerleşinceye kadar iki üç hafta geçer. Bu iki üç hafta içinde hastalığa tutulan, hastalığının pek farkına varamaz. Yalnız hastalık başlamadan bir kaç gün evvel bedeninde kırıklık duyar. İştahı kesilir. Keyfi kaçar. Karnında ağırlık duyar. Fakat mikrop barsaklarda yerleşipte hastalık kendini gösterince iş değişir. Bedeninde bazan hafif ürpermeler bazan da sıtma tutmuş gibi kuvvetli titremeler olur. Kafa ağrısı başlar. Bedenine sıcaklık gelir. Böyle iken hastalığın başlangıcında bir iki gün ayakta gezenler vardır. Fakat bu hal devamedemez. Hastayı er geç yatağa serer. Gün geçtikçe hastalığın şiddeti artar. İlk hafta içinde ateş hergün biraz daha yükselir. Hastanın benzi soluk, kendisi dalgın, gözleri yarı kapalıdır. Dudakları kuru. dil şişkince üstü un yalamış gibi bembeyazdır. Karnı şişkincedir. Kafa ağrısı çok rahatsız eder. Geceleri uyku uyuyamaz. Sabaha kadar sayıklar. Yatağı içinde çarpınır durur.

Canı yiyecek istemez. Birinci haftanın sonuna doğru hastanın karnına bakacak olursan pire yeniği gibi pembe soluk lekecikler görünür. Bu lekeler ikinci hafta sonuna kadar devam eder. Bir taraftan kaybolur bir taraftan yenileri çıkar. Hastalık başladıktan bir hafta sonra hasta çok defa kendini büsbütün kaybeber. Ateşi düşmez. Bedeni ateş içinde yanar ilk haftada beyaz duran dilin ortası kararır, çatlar. Dişlerinin üstünde pasaf birikir. Hastanın gündüzleri bile sayıkladığı görülür. Yattığı yerde yoganın üstünden bir şeyler devşiriyormuş gibi parmaklarını ellerini oynatır. korkulu düşler görür. Bazı hastalar yatağından fırlayıp dışarıya kaçar. Veyahut kendini pençereden aşağıya atar. Hasta bazan altına eder.

Bazan da günlerce büyük abdestini etmez. İdrarını edemez. Yine bu ikinci hafta içinde küçük yaştaki tifoluların dili ağırlaşır. konuşamaz olur. tifolularda bazan öksürük de vardır.

Üçüncü hafta içinde hastalık yavaş yavaş hafiflemeğe başlar. Sabahları ateş azalır. Sayıklamalar eksilir. Ve hastalar gündüzleri bir parçacık uyuyabilirler azıcık iştahları açılır. Yiyecek aramağa başlarlar. Üçüncü hafta içindeki hastalık hafiflemiş görünür. amma tifonun en korkulu günleri bu üçüncü hafta içindeki günlerdir. Bazan hastaya birdenbire fenalık gelir rengi kül gibi solar. gözlerinin feri kaçar. El ayağı buz gibi soğur. Bu hal bazan bir kaç saatta geçer. Bazan da geçmeyiverir ve hasta olur. Bazan da durduğu yerde aşağıdan kan gider. Bu kan da eğer durmayacak olursa hastayı öldürebilir. Bazan da barsağı delinir. Karnına şiddetli bir sancı girer.

Yine el ayağı buz kesilir. Hemen ameliyat yapılmazsa hasta muhakkak ölür. Onun için bu hastalıkta hele hastalığın bu üçüncü haftası içinde pehrize çok riayet etmek lâzımdır. Hastanın canı çekdi diye şifa niyetine yedireceğin bir lokma ekmek yahut ağzının pasını alsın diye vereceğin bir dilim ayva hastayı öldürebilir.

Dördüncü hafta içinde hastalık daha ziyade hafifler. Ateş her gün biraz daha düşer. İştahı daha ziyade açılır. Dilin pası sıyrılır. Ve altından kıp kırmızı bir dil görünür. Fakat ateş düştükçe hasta kuvvetsizliğini duyar kulakları az ağrı işittir. Eğer hastaya temiz bakılmadysa ağzında pamukcuk yarası olur. Diş etleri şişer. Kabakulak olur. Kulaklara, gözde iltihaplar olur. Kabalarında belide sırtında yaralar açılır.

Eğer bunlar olmadysa dördüncü hafta sonunda ateş büsbütün düşer. hasta ekmek diye ferdaya başlar. Ama sakın ha. Hastanın sızlanıp yalvarmasına bakıp ta perhizi birdenbire bozmağa kalkışma pişman olursun. Çünkü perhizi bozunca yine ateş yükselir. Daha barsak delinme tehlikesi de büsbütün ortadan kalkmış değildir.

Tifoya tutulan bir hastayı görünce ne yapmalı

Böyle şüpheli bir hastalık görünce evvelâ hekime haber vermeli. Çünkü bu hastalık bulaşık bir hastalıktır. Tifo değilse beyin hummasıdır. Çünkü bulaşık hastalıkların başlangıcı hep bir birine benzer. Onun için günd-n güne artan bir hastalık görünce vakit geçirmeden hekime baş vurmalsın. Bir taraftan ilkin yazdığımız korunma çarelerini ele

alırken bir yandan da hastanın yanına bakacak birisini bırakıp başkasını hastanın yanına katmazın. Hastalığın ikinci haftasında hastaya bakmak için bir kişi yetiştir. İcabında nöbetleşe bakacak birini daha bulursun. Bulabilirsen hastanın başına buz koyarsın. Sabah akşam dilini dişlerini bir tülbentle silersin. Her yanını temiz tutarsın, Abdes bozduktan sonra altını, kabalarını arasıra da belini sırtını sabunlu bezle silersin. Kuruladıktan sonra bir parça kolonya suyu yahut ispirto suyu ile silersin. Hastaya bakarken da ellerini sık sık yıkamağı ve ekmek yiyeceği zaman ellerini spirto suyu ile de yıkamağı unutmamalıdır. Yine ilkin yazdığımız gibi hastanın kirli çamaşırlarını yıkamadan evvel kirçili suda yatırmalı ve yahut kaynatmalıdır.

Bu hastalıkta, hastayı beslemekte çok dikkat edilecek bir işittir. Çünkü hasta yatağı düştükten bir iki gün sonra kendini kaybeder. Aşağı yukarı bir ay sürer bu hastalıkta hasta iyi beslenmezse kuvvetten düşer, telef olur. Hastalık devam ederken de zararlı bir şey yedirileceği olursa yine hastanın ölümüne sebep olabilir. Onun için çok dikkat etmek lâzımdır.

Tifolu hastayı nasıl beslemeli

İlk hafta içinde hasta az çok bir şey yiyebilir. Ondaki sonraki haftalar içinde ise beslemek daha güç olacağı için hastanın kuvvetten düşmemesi lâzımdır. Bunun için de ilk hafta içinde hastaya ezgiye pirinç, un, ince tel şehriye çorbaları verilir. Hatta bunların içine yumurtanın sarısı bile katılabilir. Bundan başka muhallebi, süt, yoğurt, ayran, çay hoşaf suları, limonata, nar suyu içirilir.

Susadıkça hastadan suyu esirgememelidir.

İkinci hafta ise hastalık çok ağır ve hasta kendini bilmez, dalgın bir halde bulunduğu için daha ziyade dikkat etmeli. Her iki saatta bir ya süt ya bir parça yoğurt, yahut ayran, yahut limonata veya portakal suyu içirmeli, Arasıra hiç esirgemedен bolca su vermeli. Her gıda verdikten sonra hastanın ağzını karbonatlı su ile çalkalatmak çok faydalıdır. Her sabah hastanın elini yüzünü yıkamak hastaya ferahlık verir. Hastanın ateşi çok yüksek olur. Ve sayıklaması artarsa hastayı ıslak bir yatak çarşafına sarıp üstünü örtmeli on beş dakika sonra bedenini kurulayıp oğuşturmalı ve çamaşırını geydirmelidir.

Eğer hastanın altından kan gidecek olursa heman yiyeceği içeceği kesmeli yirmi dört saat hiç bir şey vermemeli. Hastayı kıpırdatmadan sırt üstü yatırmalı. Eğer çok susarsa ağzına küçük kar veya buz parçaları verip erittikten sonra suyunu tükürtmeli. Bazan hastanın birden bire fenalık geçirebileceğini el ve ayaklarının soğuyabileceğini yazmıştık. Böyle bir hal karşısında kalırsan hastaya kuvvetlice çay veya kahve içirirsin. Gökşünü ovalarsın. Bacaklarının arasına ısıtılıp beze sarılmış kiremit veya sıcak su dolu şişeler koyarsın. Beşinci hafta içinde hastalık sonuna ermiştir. Fakat perhizi bozmak doğru değildir. Beşinci haftanın sonunda ancak hastaya günde

iki üç tane pisküviyi çayda veya sütte ıslatarak yedirebiliriz. Ateşi düştükten on iki on üç gün sonra ince kıyılmış et patates ezmesi koyu irmik çorbası pirinç lapası ıspanak, taze kabak, bamya gibi hafif sebzeler verilebilir. Ateş düştükten ancak üç hafta sonra beyaz ekmek yimesine ve bir ay sonra da yavaş yavaş yemek yimesine izin verilir.

Ateş düşer düşmez hastanın yataktan çıkmasına izin vermemelidir. Hatta bir hafta kadar uzun müddet oturmasına bile müsaade etmemelidir. Canlarını sıkacak şeyler söylememeli onları yormalıdır. Hastalık geçer geçmez şahlanan iştihâ bazan en uslu akıllı adamları bile yemek hırsızlığına sevkeder. Yanındaki-lerin haberi olmadan eline geçirdiği ekmeği yemeği yer ve yeniden hastalanır. Buna da çok dikkat etmek lâzımdır.

Tifo çocuklarda çok hafif yaşlılarda ise çok ağır geçer, Bazı tifolularda hastalıklarını ayakta gezecek kadar hafif geçirirler. Fakat hastalığın ağır görünmemesi tehlikesinin de az olması demek değildir. Ayakta kırık dökük gezip dururken bir barsak kanaması veya delinmesi ile ölüverdiği görülmeyen işlerden değildir.

Onun için evvel ve ahır yazdığımız gibi böyle uzunca süren bir hastalıkta hemen hekime baş vurmamak ve bu hastalığa tutulmamak için elden geleni geriye bırakmamak lâzımdır.